

درس تفسیر آیه الله نجفی رحمته الله تاریخ: ۱۴۰۴/۰۱/۲۰ چهارشنبه

مقرر: مصطفی اله دادی

موضوع عام: تفسیر موضوع خاص: سوره یونس موضوع اخص: آیه ۷۹ و ۸۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ﴾

### بیان کلی آیه

خداوند در این آیه مواجهه فرعون با معجزات حضرت موسی را حکایت می کند. هنگامی که فرعون نتوانست در مقابل معجزات حضرت موسی مقاومت کند و آنها را دفع نماید و گمان کرد که آنها سحر و جادوست به استعانت و کمک از ساحران روی آورد<sup>۱</sup>.

### اعراب آیه

و: عاطفه به جمله آخر آیه ۷۶. قَالَ: فعل ماضی، مبنی بر فتحه. فِرْعَوْنُ: فاعل، مرفوع. ائْتُونِي: فعل امر، مبنی بر حذف نون. (و) ضمیر متصل در محل رفع و فاعل. (ن) حرف وقایه. (ی) ضمیر متصل در محل نصب، مفعول به. بِكُلِّ: جار و مجرور متعلق به ائْتُونِي. سَاحِرٍ: مضاف الیه، مجرور. عَلِيمٍ: نعت، تابع.

### تفسیر آیه

خداوند در بیان رفتار فرعون در مواجهه با معجزات حضرت موسی با عطف بر جمله قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ<sup>۲</sup> (فرعونیان گفتند: مسلماً این جادویی آشکار است.) می فرماید: وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي

۱. التبیان، ج ۵، ص ۴۱۵.

۲. یونس، ۷۶.

بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ. فرعون به اشراف و خواص و فرمانروایان حکومتی خود که اوامرش را اجرا می کردند گفت: هر جادوگر دانا و زبردستی را نزد من آورید. این جمله دستوری بود که فرعون به درباریان خود داد تا با جمع آوری ساحران به معارضه با معجزات موسی (ع) پردازند.<sup>۳</sup> به فرمانروایان مصر فرعون می گفتند. این کلمه بر وزن «فَعْلَوْنَ» و غیرمنصرف می باشد چرا که اعمجی و معرفه است.

هنگامی که فرعون برخی معجزات موسی را دید متوجه شد که ادعای موسی بی دلیل نیست و ممکن است این معجزات بر مردم و اطرافیانش تأثیر بگذارد؛ از این رو تصمیم گرفت که با کمک ساحران به مقابله با موسی بشتابد. شاید فرعون می خواست موسی و معجزات او را بیازماید و شاید هم شکی در حقانیت موسی نداشت، اما فکر می کرد که غوغا سالاری جادوگردان و مشابه سازی آنان می تواند تأثیر معجزات موسی را کم کند و از نفوذ او در افکار عمومی بکاهد.

### ﴿فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ﴾

#### بیان کلی آیه

خداوند در این آیه گفتار حضرت موسی به ساحرانی که به دستور فرعون برای مقابله حاضر شدند را بیان می کند.<sup>۴</sup> وقتی جادوگران آمدند، موسی به آنان گفت: آنچه را بر افکندن آن مصمم هستید بیفکنید.

#### اعراب آیه

فَ: حرف عطف. لَمَّا: اسم شرط غیر جازم به معنای حین، در محلّ نصب. جاءَ: فعل ماضی، مبنی بر فتحه. السَّحَرَةُ: فاعل، مرفوع. قالَ: فعل ماضی، مبنی بر فتحه. لَهُمْ: جار و مجرور. مُوسَى: فاعل، در محل رفع. أَلْقُوا: فعل امر، مبنی بر حذف نون، و: ضمیر متصل و فاعل. ما: مفعول به، در محل نصب. أَنْتُمْ: مبتدا. مُلْقُونَ: خبر.

۳. المیزان، ج ۱۰، ص ۱۰۹.

۴. التبیان، ج ۵، ص ۴۱۶.

خداوند با ذکر حرف عطف (فَ) که دلالت بر حضور فوری ساحران پس از امر فرعون است می‌فرماید: فَلَمَّا جَاءَ الشَّحْرَةُ چون جادوگران بدون فوت وقت آمدند، موسی به آنان گفت: آنچه را بر افکندن آن مصمم هستید بیفکنید. بعد از آنکه ساحران آمدند و رو در روی موسی قرار گرفته آماده معارضه شدند، موسی (ع) به آنان فرمود: آنچه از طناب و چوب دستی که می‌خواهید بیندازید (و نمایش دهید). چون ساحران چوب دستی و طنابهایی آماده کرده بودند تا بیندازند و با افسونها که داشتند آنها را به صورت مار و اژدها در آورند.<sup>۵</sup>

اینکه خداوند می‌فرماید: قَالَ لَهُمْ مُوسَى، مبنی بر اینکه حضرت موسی در ابتدا رو به ساحران کرد و گفت: سحر خود را انجام بدهند، نشانگر استخفاف او به ساحران و جادوی آنها و فروانروایشان فرعون است.

کلمه القاء به معنای انداختن چیزی بوسیله دست به طرف زمین می‌باشد.<sup>۶</sup> نیز به معنای اینکه چیزی را که در دست دارد به زمین بیاندازد.<sup>۷</sup>

از جمله أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ نوعی تعمیم بدلی اراده شده است. یعنی موسی گفت: همه آنچه که در اختیار دارید را بیفکنید و از همه توان و قدرت خود استفاده کنید. این جمله نشانگر نهایت استخفاف حضرت موسی به جادوگران و عملشان است و از طرفی هم برای ایجاد آمادگی برای همه حاضران است تا بدانند خداوند بوسیله او (پیامبرش) جادوی ساحران را باطل می‌کند. ناگفته نماند که این درخواست حضرت موسی بر انجام سحر توسط ساحران نمی‌تواند گناه محسوب شود چرا که هدف او بطلان سحر بود. این کار بمنزله تقریر یک شبهه و اشکال کافران و ملحدان برای دفع و پاسخ آن است؛ چنانچه می‌بینیم این روش دفع شبهات در میان دانشمندان متداول است.<sup>۸</sup>

---

۵. المیزان، ج ۱۰، ص ۱۰۹.

۶. التبیان، ج ۵، ص ۴۱۶.

۷. التحریر و التنویر (تفسیر ابن عاشور)، ج ۱۱، ص ۱۵۳.

۸. التحریر و التنویر (تفسیر ابن عاشور)، ج ۱۱، ص ۱۵۳.